

תנאי ההתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראנען, לחצי שנה: 5.25 קראנען, לרבע שנה: 2.70 קראנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה השורה יפה חנם.
דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).
מחיר כל נומר 10 קאפ׳, 25 העללער.

עם „הפדגוג״:

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 15.50 קראנען, לחצי שנה: 7.75 קראנען, לרבע שנה 3.90 קראנען.

ברוסיה:
לשנה: 6 רו״כ, להצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

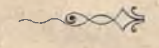
בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק.
בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.
מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

Krakau, 30 September (17 September) 1903. גליון נא. קרקוי, יום ד׳, ט׳ תשרי תרס״ג.

הודעת המערכת:

הננו מתכבדים להודיע לקוראינו כי עם גליון נ״ב יגמר זמן התימת הרבע הזה. והננו מעירים את חותמי ה„עולם קטן״ להזדרז ולהדש את התימתם למען לא יהיה מעצור במשלוח הגליונות הבאים.

אֶל כּוֹכָבִי.

רִבְּאוֹת כּוֹכָבִים בִּתְכֵלֶת הֶעָבִים
יָאִירוּ הַלַּיִל;
אַךְ אֶחָד כּוֹכָבִי, שֶׁאֲהָבוֹ לְבָבִי
רַב יֶתֶר מִכֹּל.

לִי יְקָרָה יִפְעָתוֹ, מִכָּל בְּנֵי לִוְיָתוֹ...
וְגַם נִדְמֶה לִי: כִּי

גַּם הוּא מִשָּׁמַיִם, מִכָּל בְּנֵי הַחַיִּים,
אוֹר יִשְׁלַח רַק לִי...

הוּא בְשִׂמְחָה יִפְגְּשֵׁנִי, וּבְדַרְכִּי יְלַוֵּנִי,
בִּשְׁהוֹתוֹ בָּרוֹם;
וּבְבֹאִי אֶל בֵּיתִי — הוּא יַמְתִּין עַד צֵאתִי,
כִּמְעַט עַד אוֹר יוֹם!...

אֶפְרַיִם פּוּקְסוֹן.

כַּפָּרוֹת.

(זִכְרוֹנוֹת).

וְאַתֶּם, יְלָדִים נֶחֱמָדִים, הֲלֹא יְדַעְתֶּם אֶת הַכַּפָּרוֹת, וּבְוַדַּאי עוֹדְכֶם זוֹכְרִים אֶת הַלַּיְלָה, שֶׁבּוֹ סוֹבֵב הַשּׁוֹחֵט עַל בָּתֵּי בַּעֲלֵי הַבָּתִּים וְהַשַּׁמָּשׁ הוֹלֵךְ עִמּוֹ וּפָנָס גָּדוֹל בְּיָדוֹ; הוֹלְכִים הֵם מִבַּיִת לְבַיִת וְשׁוֹחֲטִים אֶת הַכַּפָּרוֹת, אֶת הַתַּרְנְגוֹלִים וְאֶת הַתַּרְנְגוֹלוֹת. הַתַּרְנְגוֹלִים וְהַתַּרְנְגוֹלוֹת הוֹלְכִים לִשְׁחִיטָה כֹּפֶר בְּנֵי הָאָדָם, וּבְנֵי הָאָדָם נִכְנָסִים לְחַיִּים אֲרֻכִּים.

וְאֵת אֲשֶׁר קָרָה בְּעוֹדֶנִּי יֶלֶד, בְּכַפָּרָה אַחַת הִנְנִי לְסַפֵּר לָכֶם הַפָּעַם.

פַּעַם אַחַת חָלִיתִי מַחֲלָה קַלָּה וָאֶשְׁכַּב בַּמִּטָּה. הַיֶּלֶד הַחוֹלֶה פָּטוּר הוּא מִן הַחֶדֶר, וְאָז — חַיִּים וָחֹפֶשׁ! הַאֵין זֹאת? אַבָּא וְאִמָּא מְמַלְּאִים אֶת כָּל הַבַּקָּשׁוֹת, וְגַם עוֹזְרוֹ שֶׁל הָרַבִּי עוֹמֵד אָז בִּפְאַת מִטָּה וּמַעֲמִיד פָּנִים טוֹבִים, וּמַבִּיט בְּעֵינַיִם שׂוֹחֲקוֹת וְהוּא עוֹמֵד וּמִתְחַנֵּן: קַח נָא, יִצְחָקִ'ל, קַח נָא אֶת הָרְפוּאָה, רְאֵה בַּקָּשָׁתִי! וְאָז יָבֹא הַחֵשֶׁק בְּלִבְּךָ לָרֹק בְּפָנָיו.

וְהַיָּמִים יְמֵי הַקַּיִץ, בִּימֵי חֹדֶשׁ אֱלוּל, שֶׁאָז הִזְהִיר אַבָּא אֶת אַחַי הַגְּדוֹלִים, כִּי יִתְפַּלְּלוּ בְּחֵשֶׁק וּבְכַוָּנָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִכָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאֵלַי אָמַר, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח לִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה. וְאָז שָׁבָה אִמִּי מִן הַשּׁוּק וַתָּבֵא לִי תַּרְנְגוֹל לָבָן. לָבָן הָיָה כַּשֶּׁלֶג וְנוֹצוֹתָיו הִתְרַפְּקוּ כְּמוֹ בְּחִבָּה מְיֻחֶדֶת אִשָּׁה עַל רְעוּתָהּ, עַד כִּי חָשְׁקָה נַפְשִׁי לְהַסְתִּיר אֶת פָּנַי בֵּין נוֹצוֹתָיו. אַךְ הַתַּרְנְגוֹל, בַּעַל הַכַּרְבֹּלֶת הָאֲדֻמָּה וְהַחַדָּה, הִבִּיט אֵלַי בְּעֵינֵי פַחַד, וְכַאֲשֶׁר אֲחַזְתִּיו בְּכַרְבָּלְתּוֹ — הִתְנוֹדֵד וַיִּקְרָא בִּתְרוּעוֹת: קוּ־קִי־רִי־קוּ! וַיִּתְחַלְחֵל וַיְקַפֵּץ. אָז מָלֵא לִבִּי חַיִּים וָעֹנֶג.

— הִנֵּה כַּפָּרָה הֵבֵאתִי לְךָ — אָמְרָה אִמָּא אֵלַי, — הוּא תְּהִי זֶה תְּמוּרָתְךָ, הַלְוַאי. רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! וּבְדַבְּרָהּ נָתְנָה אֶת הַתַּרְנְגוֹל עַל יָדִי.

וַאֲנִי שָׂמֵחַ בְּתַרְנְגוֹלִי, כְּאָח וּכְרֵעַ הָיָה לִי. הֵן בַּיָּמִים שֶׁלִּפְנֵי הֶחָג הָיְתָה אִמָּא טְרוּדָה מְאֹד וְהָיְתָה עוֹזֶבֶת אוֹתִי לְבַדִּי בַּחֲדָרִי וְרַק הַתַּרְנְגוֹל אִתִּי; וַאֲנִי מַבִּיט עַל חֲבֵרִי זֶה, הִנֵּה הוּא עוֹמֵד עַל רֶגֶל אַחַת (רוֹצֶה הוּא בְּוַדַּאי לְהַרְאוֹת לִי דְּבַר פֶּלֶא), וּבָרֶגֶל הַשְּׁנִיָּה הוּא מְחַטֵּט שָׁם בֵּין נוֹצוֹתָיו. עוֹמֵד הוּא וְעֵינוֹ הָאַחַת סְגוּרָה לְמֶחֱצָה וְהַשֵּׁנִית מַבֶּטֶת אֶל אֵיזֶה דָּבָר וְחוֹשֵׁב. חוֹשֵׁב הוּא הַתַּרְנְגוֹל הֶחָכָם שֶׁלִּי. אַךְ מָה הוּא חוֹשֵׁב? הֲגַם הוּא צָרִיךְ לָלֶכֶת אֶל הַחֶדֶר? וַאֲנִי אֵינֶנִּי מִתְעַצֵּל וְנִגָּשׁ אֵלָיו וּמַכֵּהוּ בְּאֶצְבָּעוֹ עַל כַּרְבָּלְתּוֹ. חַ, חַ, חַ! הוּא נִרְתָּע וּמַבִּיט לַאֲחוֹרָיו לִרְאוֹת מִי הִכָּהוּ? וְקוֹפֵץ קְפִיצָה קַלָּה. אַחֲרֵי כֵן אֲנִי נִגָּשׁ אֵלָיו, מְדַבֵּר עַל לִבּוֹ דְּבָרִים טוֹבִים, הוּא מִתְקַצֵּף וּבוֹרֵחַ מִפָּנַי. וַאֲנִי חוֹטְפוֹ בִּזְנָבוֹ, מַכְנִיסוֹ אֶל תַּחַת זְרוֹעִי וּמַחֲלִיקוֹ עַל כַּרְבָּלְתּוֹ וְעַל נוֹצוֹתָיו הָרַכּוֹת, וְהוּא סוֹגֵר אַחַת מֵעֵינָיו. אוֹת הוּא, כִּי הוּא בּוֹטֵחַ בִּי, וְכִי דִּבְרֵי הַטּוֹבִים נִכְנְסוּ אֶל לִבּוֹ...

כָּכָה עָבְרוּ שָׁעוֹת גַּם יָמִים בִּשְׂחוֹק וְתַעֲנוּג. וְהִנֵּה בָּא הַיּוֹם שֶׁלִּפְנֵי עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים. אִמָּא הִלְבִּישָׁה אוֹתִי „טַלִּית קָטָן" חָדָשׁ, וְאַבָּא הִבְטִיחַנִי, כִּי יָשִׂים בָּהּ צִיצִיּוֹת קְטַנּוֹת וְיָפוֹת, כְּפוּלוֹת שְׁמֹנֶה.

— רְפוּאָה שְׁלֵמָה תָּבִיא לְךָ הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה, יַלְדִּי הַנֶּחְמָד, — אָמְרָה אִמָּא — אַךְ בָּרִיא וְשָׁלֵם תִּהְיֶה, בְּנִי וְתוּכַל לִלְמֹד תּוֹרָה, הַאֵין זֹאת, מַחְמַל נַפְשִׁי? עַתָּה בֹּא, בְּנִי, וּתְסוֹבֵב כַּפָּרוֹת; הַתַּרְנְגוֹל הַזֶּה יִהְיֶה כַּפָּרָתְךָ, בְּנִי הַיָּקָר.

וַאֲנִי מְמַהֵר בְּשִׂמְחָה רַבָּה אֶל הַתַּרְנְגוֹל שֶׁלִּי, וּבְטֶרֶם תִּמְצָא אִמִּי אֶת הַסִּדּוּר וַאֲנִי כְּבָר סוֹבְבוֹ עַל רֹאשִׁי, וְהוּא מַכֶּה בִּכְנָפָיו:

— זֶה כַּפָּרָתִי, זֶה חֲלִיפָתִי — אָמֵן!

— קוּ־קִי־רִי־קוּ — עוֹנֶה הַתַּרְנְגוֹל בְּאָמֵן שֶׁלּוֹ לְעֻמָּתִי.

— למה תמהר כה, בני, עליך לאמר עוד את ה"בני אדם".

ואמי כבר מצאה בסדור את ה"בני אדם", ובקול בוכים היא קוראה עמי "בני אדם יושבי חשך"...

את פירוש המלים האלה אינני יודע, אבל כשאני רואה את אמי בוכה, מתעצב אני מאד וגם אני רוצה לבכות. אך באותה שעה אני מביט על תרנגולי והנה הוא יושב לו בטוח בזרועי, ושתי עיניו השחורות מביטות ישר אל תוך הסדור, והוא מקשיב לכל מלה ומלה היוצאה מפי, ונכר שהוא מסכים לדברי; אז הבינותי את דברי אבי שהיה רגיל לאמר: "הוא מביט כתרנגול ב"בני אדם". תאות השחוק גברה בי, אולם בראותי את דמעות אמי היורדות מעל לחייה ונופלות על הסדור — אני סותם את פי ומתאפק רגע בכל כחי, אך לשוא, כי פתאם התפרץ מפי צחוק ברעש. אמא קוראה הלאה, דמעותיה זולגות, ובידיה היא משתיקה אותי. רואה אני את אמי הטובה בוכה ואני שוחק! ואני מתבייש בפני עצמי, מרגיש אני, כי לא טוב עשיתי.

ואמי אוחזת את התרנגול וסובבת על ראשי וקוראה עמי: זה כפרתי, זה חליפתי! והנה גמרה אמי את קריאת "בני אדם" והיא לוקחת את התרנגול, פותחת את פיו ופונה אלי, ואומרת: ירק, בני, ואמר: לי לחיים ולך למות, לי לחיים ולך למות, לי לחיים ולך למות! אחרי כן השליכה את התרנגול תחת המטה.

ואני שואל את נפשי בקרבי: מה חטא התרנגול היפה הזה? מדוע יומת? ועצוב אני תועה בחדרי אנה ואנה — הנני נגש אל המטה ומביט תחתיה; תרנגולי שוכב לו תחת המטה, עיניו מביטות נכחו, כשקוע במחשבות עמקות. מי יודע — אמרתי אל לבי — אפשר שהוא חושב על כל אשר קרהו זה עתה; ואני מוציאו מתחת המטה ומתבונן בו היטב. הוא שותק ומביט נכחו ביאוש. נראה כאלו הוא מקבל באהבה את גזר הדין שנחתך עליו. רחמי נכמרו על התרנגול היפה הזה, מדוע יהיה כפרתי? ולמה לו להקדוש ברוך הוא הכפרות האלה? וכי אי אפשר לו לעולם להתקיים בלי כפרות? ואני לוקח אותו בידי ומחליקו, מחליקו באהבה ושואל אותו:

— התהיה כפרתי?

הוא שותק ומביט אל העולם הגדול בעינים קמות.

כועס הוא עלי, על כל העולם כלו. ואני חוזר ומניחו תחת המטה. ומה אמר לכם? אף פעם אחת לא קרא לי את שירת ה"קו־רקו־רי־קו" שלו עד השחיטה. — מי יודע, אולי ידע כבר, כי קרב קצו ויחשב על דבר הודוי?

ומה אספר לכם עוד? השוחט בא כלילה אל ביתנו, עמו השמש הנושא פנס גדול בידו לשחט את הכפרות. כל התרנגולים קראו בפעם האחרונה את שירת ה"קוקוריקו", אך תרנגולי לא פתח את פיו ולא השמיע קולו. השוחט לקחו בידו והוא פשט את צוארו, כאלו ידע מה שאומרים לעשות לו.

למחר בבקר ראיתיו מנח על הספסל — ושרה רחל האלמנה מורטת את נוצותיו והוא שוכב לו דומם, כאלו אין הדבר נוגע לו כלל.

וכעבר שעות אחדות הביאה לי אמי אל מטתי צלחת מלאה מרק ובה כנף תרנגול.

— זאת היא כנף כפרתך, בני, — אמרה לי האם — יהי רצון שתהיה לך לרפואה שלמה. —

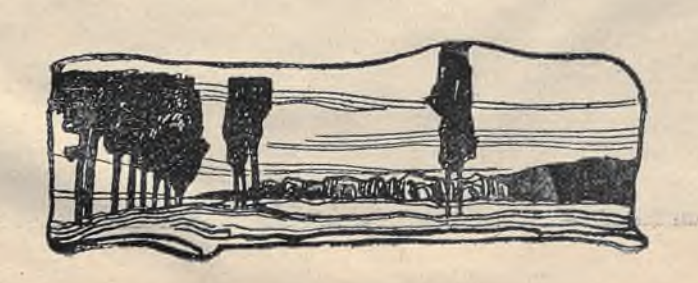
ואני מחזיק את הצלחת בידי ומביט על הכנף ואני זוכר את התרנגול, חפץ אני לזכר את מראהו ואיני יכול— ואני חושב בלבי: המעט לי אשר פדה את נפשי ממות, ויהי כפרתי — כי אכל גם אכול את כנפו?

— לא, לא אכל! — ואסיר את הצלחת מנגד עיני.

ובהביטי על הכנף זכרתי איזו מעשיה, שבודי שמעתם אותה גם אתם, ילדים נחמדים; מעשה בילד אחד, אשר האב שחט אותו והאם בשלה אותו בקדרה... האחים אכלו את בשרו והאחיות מצצו את עצמותיו, ואת ידיו ואת רגליו השליכו על הגג.

ומדוע זכרתי אז את המעשיה הזאת — לא ידעתי גם אני.

שלום אש.

קְבֻצַת חַבְרֵי מִפְלֶגֶת הַצִּיּוֹנִים הַנִּקְרֵאת „מִזְרָחִי".

מַלְאֲכֵי הַשַּׁבָּת.

(אַגָּדָה).

(סוֹף).

וַתִּגַּשׁ הַשַּׁבָּת אֶל כִּסֵּא הַכָּבוֹד וַתִּפֹּל עַל פָּנֶיהָ וַתֵּבְךְּ.

וַיֹּאמֶר יְיָ: קוּמִי, בִּתִּי! לָמָּה זֶּה אַתְּ נוֹפֶלֶת עַל פָּנַיִךְ? פִּתְחִי פִּיךְ וְהַגִּידִי לִי מַה מִּשְׁפַּט הַדְּמָעוֹת הָאֵלֶּה וּמָה קוֹל הַשָּׁאוֹן וְהַמְּרִיבוֹת וְהַחֲרָפוֹת הָעוֹלוֹת בְּאָזְנָי?

וַתְּסַפֵּר הַשַּׁבָּת לִפְנֵי אֱלֹהִים מַה מָּרִים חַיֵּי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ גָּלוּתוֹ, מַה נּוֹרָא עָנְיוֹ וּמָה רַבָּה שִׁפְלוּתוֹ. וַיִּשְׁמְעוּ מַלְאֲכֵי הָרַחֲמִים וַיִּבְכּוּ, וַתִּפֹּלְנָה דִמְעוֹתֵיהֶן וַתִּתְגַּלְגַּלְנָה עַד לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹד יְיָ, — וַיִּרְגַּז הַכִּסֵּא מִמְּקוֹמוֹ.

וַתּוֹסֶף הַשַּׁבָּת לְדַבֵּר וַתֹּאמַר: רַק הַגָּלוּת הַמָּרָה הֵסַבָּה בְּכָל אֵלֶּה . . . רַק הָעֲנִיּוּת הֶעֱבִירָה אֶת בָּנַיִךְ עַל דַּעְתָּם, הִיא הִקְשְׁתָה כָּכָה אֶת לִבָּם וַתְּמָרֵר אֶת נַפְשָׁם.

וַיִּתְעוֹרֵר הַשָּׂטָן לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: אֵל אֱלֹהִים! אַל נָא תִשְׁמַע לְדִבְרֵי הַשַּׁבָּת הַחֲפֵצָה בְּצַדֶּקֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַל תֹּאבֶה לָהּ! הִנֵּה אָנֹכִי רָאִיתִי מִשְׁפָּחָה עִבְרִיָּה עֲנִיָּה מְאֹד, וָאֵדַע, כִּי לֹא הָעֲנִיּוּת גָּרְמָה דִּבְרֵי רִיב וַחֲרָפוֹת, כִּי אִם רִפְיוֹן יָדַיִם וְרֹעַ לֵב... צַו נָא, יְיָ, לְאֶחָד מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם וְהָלַךְ אֲלֵיהֶם וֶהֱבִיאָם הֲלוֹם.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אֶחָד מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם: לֵךְ הָבֵא אֶת הַמִּשְׁפָּחָה, אֲשֶׁר אָמַר הַשָּׂטָן.

וּמַלְאָךְ הוֹפִיעַ וְהוּא לָבָן כְּלִבְנַת הַסַּפִּיר, וְעֵינָיו טוֹבוֹת כְּחֶסֶד אֱלֹהִים, וּפָנָיו שְׂמֵחִים וּמְאִירִים כְּעֵינֵי הָאֵם, בְּהַבִּיטָהּ עַל יְלָדֶיהָ הַצּוֹהֲלִים מֵרֹב טוּב, — וַיִּקֹּד וַיִּשְׁתַּחוּ לַיְיָ וַיֹּאמַר: עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי!

* *
*

וְהִנֵּה בַּיִת קָטָן וָדַל...

וְאִישׁ וְאִשָּׁה וִילָדִים וִילָדוֹת יוֹשְׁבִים אֶל שֻׁלְחָן קָטָן. וּמַפָּה לְבָנָה כַּשֶּׁלֶג פְּרוּשָׂה עָלָיו. וְנֵרוֹת קְטַנִּים תְּקוּעִים בִּמְנוֹרוֹת מְמֹרָטוֹת, דוֹלְקִים וְזוֹרְעִים אוֹרָם אֶל כָּל פִּנּוֹת הַבַּיִת, וּמְאִירִים אֶת הַקִּירוֹת הַמְסֻיָּדִים וְאֶת רִצְפַּת הַבַּיִת הַמְכֻבָּדָה וְאֶת הָרָהִיטִים הַדַּלִּים וְהַנְּקִיִּים. וּמְנוּחָה בְּכָל הַבַּיִת וְדִבְרֵי חֵן וְאַהֲבָה וָנַחַת יִשָּׁמְעוּ מִפִּיּוֹת הַיְלָדִים וְהַיְלָדוֹת, וְהֵמָּה מַבִּיטִים זֶה אֶל זֶה בְּחִבָּה וּבְפָנִים מְאִירִים וּמְנַשְּׁקִים זֶה לָזֶה וּמְחַבְּקִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ. וַאֲדוֹן הַבַּיִת מַבִּיט אֶל אִשְׁתּוֹ הַשְּׂמֵחָה לִקְרָאתוֹ, אֶל יְלָדָיו הַטּוֹבִים וְהַנְּעִימִים וְאֶל הַטֹּהַר וְהַשֶּׁקֶט הַשּׂוֹרְרִים בְּכָל הַבַּיִת, וּבְעֵינָיו נִרְאוּ כִּשְׁנֵי אֶגְלֵי טַל מַזְהִירִים, — דִּמְעוֹת הַשִּׂמְחָה הֵן, אֲשֶׁר לֹא תֵרָאֶינָה בִּלְתִּי אִם בַּבַּיִת אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן בּוֹ מַלְאַךְ הַשָּׁלוֹם...

וַיִּקַּח יְיָ אֶת דִּמְעוֹת הַשִּׂמְחָה, אֲשֶׁר בְּעֵינֵי הָאִישׁ, וַיְשִׂימֵן בְּכִתְרוֹ, וַיִּמָּלֵא אוֹרָן אֶת כָּל הָרְקִיעִים.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מַלְאַךְ הַשָּׁלוֹם: יַד מִי עָשְׂתָה אֶת הַשַּׁלְוָה וְהַנְּעִימוּת, אֲשֶׁר אָנֹכִי רֹאֶה בְּבֵית הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת?

וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: יְדֵי כֻלָּם: הַבַּעַל עֵזֶר לְאִשְׁתּוֹ וְהִיא עֹזְרָה לוֹ; הַיְלָדִים לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם טוֹבִים וּמַקְשִׁיבִים, שׁוֹמְעִים מוּסַר אָב וְשׁוֹמְרִים תּוֹרַת אֵם: זֶה טִאֲטֵא אֶת הַבַּיִת וְזֶה נִקָּה אֶת הַמְּנוֹרוֹת, זֶה רָחַץ אֶת שִׁמְשׁוֹת הַחַלּוֹן וְזֶה הֵבִיא מַגֶּבֶת לְנַגֵּב, זֶה דָּלָה מַיִם וַיָּבֵא לָאֵם, וְזֶה הִשְׁגִּיחַ עַל הַיֶּלֶד הַיָּשֵׁן בַּעֲרִיסָתוֹ וַיְנִיעֶהָ... וְזוּ שִׁעְשְׁעָה אֶת הַיַּלְדָּה הַקְּטַנָּה בַּהֲקִיצָהּ מִשְּׁנָתָהּ... יְדֵי כֻלָּם עָמְלוּ לְהָבִיא אֶת הַבְּרָכָה אֶל הַבָּיִת.

וַיּוֹסֶף יְיָ לִשְׁאֹל אֶת מַלְאַךְ הַשָּׁלוֹם וַיֹּאמַר: וּמַה מְּלֶאכֶת הָאִישׁ וּמַעֲשֵׂהוּ?

וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: סַבָּל הוּא... קָשָׁה מְלַאכְתּוֹ מְאֹד וּשְׂכָרָהּ לֶחֶם צַר וּמַיִם לָחַץ... לוּ הוֹאַלְתָּ יְיָ לִפְתֹּחַ לוֹ אֶת אוֹצָרְךָ הַטּוֹב וַתִּתֵּן לוֹ...

— כְּבָר נָתַתִּי לוֹ! — עָנָהוּ יְיָ — לֵב טָהוֹר בָּרָאתִי לוֹ וּלְאִשְׁתּוֹ וּלְצֶאֱצָאָיו וְשִׂמְחָה נָתַתִּי בְּלִבָּם לִשְׂמֹחַ בְּחֶלְקָם!...

וַיַּעֲבֹר הַמַּחֲזֶה. וַיָּקָם הַשָּׂטָן וַיִּתְיַצֵּב שֵׁנִית לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: שׁוֹפֵט מָרוֹם! אַתָּה הָרְאֵיתָ לָדַעַת, כִּי לֹא צָדְקָה הַשַּׁבָּת בְּהַצְדִּיקָהּ אֶת הַמִּשְׁפָּחָה הָרָעָה... הוֹאֵל נָא וְיִסַּרְתָּ אוֹתָהּ כְּדֵי רִשְׁעָתָהּ!...

וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי בּוֹרֵא מַלְאָךְ שֵׁנִי מֵהַחֲלָאָה וְדִבְרֵי הָרִיב, אֲשֶׁר הֵבִיא הַשָּׂטָן אֵלַי, וְהָלַךְ גַּם הוּא אַחֲרֵי הַשַּׁבָּת בְּבוֹאָהּ אֶל בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי בָּעֶרֶב, וְהָיָה כִּי יִמְצָא בַבַּיִת טֹהַר וְשַׁלְוָה, — וְאָמַר הַמַּלְאָךְ הַטּוֹב: כֵּן יְהִי גַם בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה! וְעָנָה הַמַּלְאָךְ הָרָע: אָמֵן! אוּלָם אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְּבֵית אִישׁ יְהוּדִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חֶלְאָה וְרִיב יִשָּׁמַע בּוֹ — וְזָכַר הַמַּלְאָךְ הָרָע אֶת אֲשֶׁר עוֹלְלוּ לוֹ בְּנֵי הָאָדָם, — וְהִתְקַצֵּף וְקָרָא וְאָמַר: כֵּן יְהִי גַם בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה! וְעָנָה הַמַּלְאָךְ הַטּוֹב בְּעַל כָּרְחוֹ: אָמֵן!

וְאַף הוֹצִיא יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו, — וַיִּבָּרֵא הַמַּלְאָךְ הָרָע, וְהוּא כֻלּוֹ שָׁחוֹר, וּכְנָפָיו כְּכַנְפֵי הָעוֹרֵב, וּפָנָיו נִזְעָמִים מְאֹד, וְעֵינָיו רָעוֹת וְיוֹרְדוֹת דְּמָעוֹת דְּלוּחוֹת, כְּטִפּוֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּבִּצָּה...

וַיִּרְאֻהוּ הַמַּלְאָכִים וַיִּתְנוֹדְדוּ לְמַרְאֵהוּ, וַיִּרְאֵהוּ הַשָּׂטָן, – וַיִּשְׂמַח מְאֹד...

* *
*

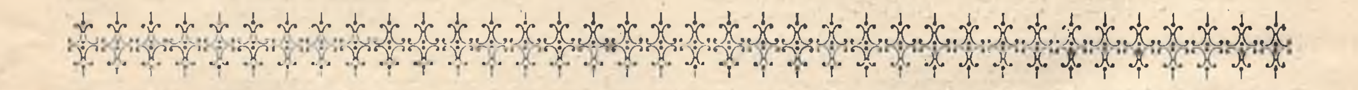
וַיְהִי בְּשׁוּב הַשַּׁבָּת עִם שְׁנֵי מַלְאָכֶיהָ אֶל הָאֱלֹהִים, וּבִהְיוֹתָם בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ, וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ הָרָע אֶל הַשַּׁבָּת: מַה שֵּׁם הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִבְרֵאתִי מֵחֶלְאָתָהּ?

וַתַּעַן הַשַּׁבָּת בַּאֲנָחָה וַתֹּאמַר: אֶרֶץ הַגָּלוּת.

וַיּוֹסֶף הַמַּלְאָךְ הָרָע לְדַבֵּר אֶל הַשַּׁבָּת וַיֹּאמַר: כִּי יִשְׁאָלוּנִי מַלְאֲכֵי מָרוֹם מָתַי נִבְרֵאתִי, — מָה אֹמַר אֲלֵיהֶם?

וַתַּעַן הַשַּׁבָּת וַתֹּאמַר: בְּשַׁבַּת חֲזוֹן!!...

י. ב. לְבְנֵר.

חוֹטְבֵי עֵצִים עִבְרִים (ע״פ ברטיסי הוצאת לבנון).

ציד דגים.

(מזכרונות הילדות).

ה.

צללי ליל כסו את כל הככר, כאשר באנו אל מחוז חפצנו. זה היה מקום־הפגישה של הנהר הראשי העובר לעירנו עם אחד מסעיפיו. הסעיף הזה הוא נהר צר וקטן, אך מהלל בשפעת הדגה הנמצאת בו. עד מהרה פשטנו אנחנו הנערים על פני כל החוף וילקט סירים יבשים רבים ונעלה מדורה גדולה. אבי מישא נעץ בארץ שני גזרי־עץ, המסתעפים למעלה כמו מזלג, וישם עליהם מוט אחר, ויתלה על המוט את קומקום התה ממעל למדורה.

לקחנו את החכות ונקשר על המקלות פעמוני נחשת קטנים, הדומים לאגוזים נבובים וממלאים גרגרי אבן בתוכם. אל מעמקי הנהר הורדנו בחבל את שק שבלת־השועל המבשלה, למען יריחו הדגים את ריחה ויקרבו אלינו. אז השלכנו את חכותינו המימה...

דממה היתה מסביב ובלי אמר ישבנו גם אנחנו. רק לפעמים יצלצל הפעמון על איזה מקל, לאות כי נגע דג בחכה... המדורה לחכה בשריקה ובצהלה את הענפים היבשים ותאר באור־קסם את הנהר הישן ואת החוף המשפע המלא נקיקים, אשר נחפרו על ידי פלגי המים בעתות האביב. במצולת הרקיע העמק כתהום התנוצצו כוכבים לאין מספר; מפאת מערב נראה חרמש הירח שוחה בין ענני־כסף קלים. והכוכבים והירח נשקפו בראי הנהר ויפזזו בתמונות לשונות־זהב. מרחוק נשמע קרקור הצפרדעים, וממולנו על החוף השני ביער האפל המבקיע עד לב שמי התכלת צפצפו צפרים מצפרים שונות. ופתאם... השתפך זמר אדיר, משתקשק ומפכה כהמות זרם כביר, ואחריו צפצוף־שברים מתוק ומושך ולוחץ את הלב עד לבכות...

— מה זאת? — שאלתי בלב נפעם.

— זהו הזמיר, — ענוני.

אבי מישא קם ממקומו ויאמר:

— עתה קומו נא, נערים, ונלך לצוד ברשת.

כלם התפשטו את בגדיהם וישארו רק בכתנתם ומכנסיהם. מישא והנער התופר הצעיר תפשו בקצה הרשת האחד ויבאו המימה ויעמדו לא הרחק מהחוף; ואבי מישא והנער השני תפשו בקצה השני של הרשת ויחלו לעבר את הנהר ברגליהם. אנכי נשארתי על החוף, כי אותי יראו לקחת עמהם, פן אתקרר במים הקרים.

הציד הצליח, כי צעדי האנשים, המנערים את הנהר, הממו ויבהילו את הדגים, עד כי נפלו ויסתבכו ברשת ולא יכלו להמלט. הדיגים יצאו אל החוף ויחממו את גום לאור המדורה, וילבשו את בגדיהם, וביחוד אבי מישא, אשר בא במים עד הצואר.

בצהלה פתחנו את הרשת ונוצא את הדגים המפרפרים בתוכה. במהרה נקינו אותם ונכינם לתבשיל, ואבי מישא הראה את כחו כמבשל אמן ויערך לנו סעדה גדולה.

נפלא ונחמד היה המחזה, בשבתנו כלנו מסביב למדורה, ובאכלנו את מרק הדגים המתוק מהדוד השחור כפיח. ולי נדמה, כי לחם ומרק ערבים ונעימים כאלה לא אכלתי מעודי, אף כי אמי הטובה פנקתני תמיד במאכלים מבחרים. האויר הצח וריחות השדה החריפים עוררו בקרבנו את תאות האכילה ויעודדו את רוחנו; שמחים וצוהלים אכלנו, צחקנו ונספר דברי הלצות, משלים וספורים... הלילה עבר לאט, לאט, מבלי משים...

בין כה ובה והנה האיר הבקר, רוח קריר נשב ממזרח; ואד עב ולבן החל להתנשא מן הנהר ויכס את עין כל הסביבה...

ו.

כאשר נמוג האד העב ויתפזר מחם השמש, לקחנו את כל כלינו ונעבר אל הנהר הגדול הראשי. שם ישבנו

עַל אַחַת הַדֹּבְרוֹת הָרַבּוֹת, אֲשֶׁר עָמְדוּ עַל עֲגִינֵיהֶן עַל יַד הַחוֹף, וַנָּחֵל לָצוּד בְּחַכָּה. אָנֹכִי הָיִיתִי כְּחוֹלֵם, כִּי הַלַּיְלָה אֲשֶׁר עָבַר עָלַי בְּלִי שֵׁנָה, הֶלְאַנִי וְנָסַךְ עָלַי רוּחַ תַּרְדֵּמָה. מִבְּלִי חֲשֹׁב וּמִבְּלִי שִׂים אֶל לִבִּי תָּחַבְתִּי אֶת הַתּוֹלָעִים אַחַת אַחַר אַחַת עַל הַחַכָּה וָאַשְׁלִיכֶן הַמַּיְמָה. עֵינַי הֻכּוּ מֵאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ... וְהִנֵּה כְּנָפַיִם מַשִּׁיקוֹת וּמִתְרַפְּקוֹת בְּנַחַת עַל מְעִילִי. הֲסִבּוֹתִי אֶת פָּנַי... אֶצְלִי עוֹמֶדֶת הַחֲסִידָה עַל רֶגֶל אַחַת, וְרַגְלָהּ הַשֵּׁנִית נִכְפֶּלֶת תַּחְתֶּיהָ.

— מַה לָּךְ, אַהֲרֹן מַחְמַדִּי? — אָמְרָה אֵלַי בְּעָרְמָה וַתִּקְרֹץ לִי בְּעֵינֶיהָ הַצָּרוֹת — מַדּוּעַ אֵינְךָ מַצְלִיחַ בְּצֵידְךָ?

כְּרֶגַע הֲבִינוֹתִי, כִּי חוֹלֵם אָנֹכִי. שִׁפְשַׁפְתִּי אֶת עֵינַי וָאָשִׂים תּוֹלַעַת אַחֶרֶת עַל חַכָּתִי. עַתָּה נִדְמָה לִי, כְּמוֹ הַדָּגִים מִתְלַחֲשִׁים שָׁם בְּמַעֲמַקֵּי הַמַּיִם; הֵם מְפַזְּזִים וְשָׁרִים:

אֲנַחְנוּ, הַדָּגִים
הַגְּדוֹלִים וְהַקְּטַנִּים,
פֹּה נָעִים אַף חָגִים
בְּמַיִם שַׁאֲנַנִּים.

מִקֶּרֶן הַחַמָּה
מַה יֻּצְהַב גַּבֵּנוּ!
מַה יִּרְחַץ בִּדְמָמָה
הַגַּל סְנַפִּירֵנוּ!

פֹּה אֹכֶל נְתוּרָה
בִּמְצוּלָה עֲמֻקָּה...
אַךְ מַה־שָּׁם נְשׁוּרָה?
תּוֹלַעַת — הוֹי, מְתוּקָה!

אֵיךְ הִיא מִתְפַּתֵּלָה
בִּמְצוּלָה הַזַּכָּה!...
תִּפְשׂוּהָ וְנֹאכְלָה,
אַל תִּירְאוּ הַחַכָּה!

הַבּוּז לַדַּיָּגִים
הַגְּדוֹלִים וְהַקְּטַנִּים!
אֲנַחְנוּ, הַדָּגִים,
בְּמַיִם שַׁאֲנַנִּים...

— הַאֻמְנָם יַלְעֲגוּ לִי הַדָּגִים וְיִגְנְבוּ תָמִיד אֶת תּוֹלָעַי?

— אָמַרְתִּי אֶל לִבִּי בְּרֹגֶז.

אַךְ הִנֵּה טָבַע שָׁם הַמָּצוֹף... חִישׁ הוֹצֵאתִי אֶת הַחַכָּה: הִיא הִתְעוֹפְפָה בָּאֲוִיר וְעָלֶיהָ — דָּג רוֹעֵד. אַךְ אֲהָהּ! הַדָּג מִתְחַמֵּק מֵעַל הַחַכָּה... אָנֹכִי פוֹשֵׁט אֶת יָדַי לְפָנַי, — חָפַצְתִּי לִתְפֹּשׂ אֶת הַדָּג לְבִלְתִּי יִתְחַמֵּק — וְנוֹפֵל הַמַּיְמָה...

ז.

כֵּן! זוּ הַפַּעַם הַשֵּׁנִית רָחֲפָה עָלַי סַכָּנַת־מָוֶת בִּגְלַל צֵיד הַדָּגִים. אַךְ יְיָ הִצִּילַנִי גַּם בַּפַּעַם הַזֹּאת... וּכְמוּבָן, מְצוּקַת אִמִּי קָשְׁתָה עָלַי, לְבַל אוֹסִיף עוֹד גַּם לְהַעֲלוֹת עַל לִבִּי אֶת הָעֵסֶק הַמְסֻכָּן הַזֶּה. וּמַה גָּדְלָה חֲמָתָהּ עַל מִישָׁא, אַף כִּי הוּא הָיָה מַלְאָכִי מַצִּילִי, כִּי הִתְנַפֵּל אַחֲרֵי הַמַּיְמָה וַיְּמְשֵׁנִי!...

עַתָּה, כַּאֲשֶׁר גָּדַלְתִּי וָאֶהְיֶה לְאִישׁ, שַׁבְתִּי לְשַׁעֲשׁוּעַ יַלְדוּתִי הַנֶּחְמָד: בְּעֵת חָפְשִׁי מֵעֲבוֹדָתִי הִנְנִי הוֹלֵךְ לְבַדִּי אוֹ עִם חֲבֵרַי לָצוּד דָּגִים. וּכְמֵאָז הִנְנִי יוֹשֵׁב כְּאוֹר הַבֹּקֶר וְחוֹלֵם וְחַכָּתִי בְּיָדִי, וּמִמַּעֲמַקֵּי הַנָּהָר מַגִּיעַ אֵלַי שִׁיר הַדָּגִים הַמִּתְנוֹצְצִים בְּקַשְׂקַשְׂתָּם, הַמְפַזְּזִים וְהַמְשַׂחֲקִים.

ד״ר ל. מ ק ל ר.

הַצִּפּוֹר.

(מַעֲשִׂיָּה).

אֶסְתֵּר הָיְתָה יַלְדָּה קְטַנָּה וּנְעִימָה, וּבְכָל זֹאת הָיוּ בָהּ חֶסְרוֹנוֹת אֲחָדִים, וְהַחֶסְרוֹן הַגָּדוֹל בָּהֶם הָיָה — שִׁכְחָתָהּ. פְּעָמִים רַבּוֹת אָמְרָה אִמָּהּ בְּלָצוֹן, כִּי לֹא תִתְפַּלֵּא אִם בְּאַחַד הַיָּמִים תִּשְׁכַּח אֶסְתֵּר אַיֵּה רֹאשָׁהּ, כִּי אֵין כָּמוֹהָ יַלְדָּה שַׁכְחָנִית. וְאָמְנָם צָדְקָה אִמָּהּ בִּדְבָרֶיהָ אֵלֶּה, כִּי בְּשָׁלְחָהּ, לִפְעָמִים, אֶת אֶסְתֵּר הַחֲנוּתָה לִקְנוֹת דְּבַר־מָה, וְשָׁבָה הַיַּלְדָּה כְּפַעַם בְּפַעַם הַבַּיְתָה לִשְׁאֹל מַה צִּוְּתָה, כִּי כְבָר שָׁכֵחָה. וְגַם אַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה תָּבִיא סֵפֶר תַּחַת קֶמַח, שְׁקֵדִים תַּחַת צִמּוּקִים. וּבְלֶכְתָּהּ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר תִּשְׁכַּח מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ אֶחָד מֵחֲפָצֶיהָ: פַּעַם תִּשְׁכַּח סֵפֶר, פַּעַם — עֵט וּפַעַם — אֶת כָּל חֶפְצֵי הַלִּמּוּד עִם יַלְקוּטָהּ יָחַד. וְהַשִּׁכְחָה הַזֹּאת בָּאָה לָהּ מִקַּלּוּת־דַּעְתָּהּ. וְאִם אָמְנָם כְּבָר יִסְּרוּ אוֹתָהּ גַּם הַהוֹרִים גַּם הַמּוֹרָה לְמַעַן הָסִיר מִמֶּנָּה אֶת חֶסְרוֹנָהּ זֶה, אֲבָל מוּסָרָם לֹא הוֹעִיל בִּמְאוּמָה וַתּוֹסֶף לִהְיוֹת שַׁכְחָנִית כְּקֶדֶם, עַד אֲשֶׁר קָרָה מִקְרֶה אֶחָד וַיְיַסְּרֶנָּה קָשֶׁה.

פַּעַם אַחַת יָשְׁבָה אֶסְתֵּר אֶל הַשֻּׁלְחָן וַתַּעֲבֹד עֲבוֹדָתָהּ בִּשְׁקִידָה רַבָּה. וְהִנֵּה בָּא אָבִיהָ הַחַדְרָה, וַתִּרְאֵהוּ וַתִּקְפֹּץ מִמְּקוֹמָהּ בְּשִׂמְחָה וַתָּרָץ לִקְרָאתוֹ וַתֵּרֶא וְהִנֵּה הוּא נוֹשֵׂא בְיָדוֹ דְּבַר־מָה מְכֻסֶּה בְּמִטְפַּחַת לְבָנָה.

— מַה־זֶּה בְּיָדְךָ, אַבָּא? — שָׁאֲלָה אֶסְתֵּר בְּסַקְרָנוּת.

— מְצָאִי־נָא! — עָנָה הָאָב בְּלָצוֹן.

אֶסְתֵּר קָרְאָה בְּשֵׁם חֲפָצִים שׁוֹנִים, אֲבָל בְּכָל פַּעַם עָנָה אָבִיהָ: „לֹא!" וַתִּפְצַר בְּאָבִיהָ לְהַרְאוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר בְּיָדוֹ.

וְהָאָב הֵסִיר אֶת הַמִּטְפַּחַת וַתֵּרֶא אֶסְתֵּר וְהִנֵּה כְלוּב. וּבוֹ קוֹפֶצֶת מַעְלָה וּמַטָּה צִפּוֹר קְטַנָּה וְנֶחְמָדָה מְאֹד, אֲשֶׁר הֵחֵלָּה לְצַפְצֵף בְּקוֹל נָעִים, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הוּסְרָה הַמִּטְפַּחַת, וְאוֹר הַיּוֹם הֵאִיר אֶת כְּלוּבָהּ.

— רְאִי, אֶסְתֵּר! — אָמַר הָאָב, — אֶת הַצִּפּוֹר הַזֹּאת הִנְנִי נוֹתֵן לָךְ לְמִנְחָה, אֲבָל זִכְרִי, כִּי עָלַיִךְ לְהַאֲכִיל אוֹתָהּ וּלְהַשְׁקוֹתָהּ, וְאִם תִּשְׁכְּחִי כְּמִשְׁפָּטֵךְ לָתֵת לָהּ מַאֲכָלָהּ וְשִׁקּוּיָהּ בְּעִתָּם, תָּמוּת הַצִּפּוֹר בָּרָעָב וּבַצָּמָא, וְהָיָה בָךְ אָשָׁם.

— אֵיךְ?! — קָרְאָה אֶסְתֵּר בְּתִמָּהוֹן, — אָנֹכִי אֶשְׁכַּח לְכַלְכֵּל אֶת הַצִּפּוֹר הַיָּפָה וְהַנְּעִימָה הַזֹּאת! הוֹי, צִפּוֹרִי הַיְקָרָה, הוֹסִיפָה הַיַּלְדָּה, בְּקַחְתָּהּ אֶת הַצִּפּוֹר בְּיָדֶיהָ וּבְנַשְּׁקָהּ אוֹתָהּ פְּעָמִים אֲחָדוֹת: הֲיִתָּכֵן, כִּי בְּאַשְׁמָתִי תָמוּתִי? לֹא! הָיֹה לֹא תִהְיֶה כָּזֹאת!

וְאָמְנָם בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים לֹא שָׁכְחָה אֶסְתֵּר לָתֵת לַצִּפּוֹר אֶת מַאֲכָלָהּ וְשִׁקּוּיָהּ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר. כִּי מְאֹד אָהֲבָה הַיַּלְדָּה אֶת הַיְצוּר הַקָּטָן הַזֶּה וַתִּתְעַסֵּק בּוֹ הַרְבֵּה. אוּלָם לֹא עָבְרוּ יָמִים רַבִּים וּשְׁקִידַת אֶסְתֵּר זֹאת רָפְתָה, וּבַבֹּקֶר אֶחָד שָׁכְחָה אֶת צִפּוֹרָהּ כָּלִיל וְלֹא נָתְנָה לָהּ אֶת מַאֲכָלָהּ וְשִׁקּוּיָהּ.

כָּל הַיּוֹם הַהוּא לֹא זָכְרָה הַיַּלְדָּה אֶת הַצִּפּוֹר, וְגַם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הָלְכָה אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר מִבְּלִי תֵּת לַצִּפּוֹר הָאֻמְלָלָה אֹכֶל. וְכַאֲשֶׁר שָׁבָה מִבֵּית־סִפְרָהּ הִשְׁתּוֹמְמָה אֶסְתֵּר מְאֹד עַל אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע עוֹד קוֹל שִׁירַת הַצִּפּוֹר הַנְּעִימָה, וַתְּמַהֵר אֶל הַכְּלוּב, וְהִנֵּה,—אֲהָהּ!—הַצִּפּוֹר שׁוֹכֶבֶת עַל גַּבָּהּ קָרָה וּקְפוּאָה בְּלִי כָל אוֹת חַיִּים!

— אוֹיָה! — הִתְיַפְּחָה אֶסְתֵּר בְּקוֹל מָר, — אוֹיָה, צִפּוֹרִי יַקִּירָתִי, צִפּוֹרִי הָאֲהוּבָה, אֵיךְ שְׁכַחְתִּיךְ! אֵיךְ עֲזַבְתִּיךְ!!

וַתּוֹצֵא אֶסְתֵּר אֶת הַצִּפּוֹר הַמֵּתָה מִן הַכְּלוּב וַתְּנַשֵּׁק לָהּ וַתֵּבְךְּ. וַתִּקַּח תֵּבָה קְטַנָּה וַתַּנַּח בָּהּ אֶת הַצִּפּוֹר וַתִּשָּׂא אוֹתָהּ הַגַּנָּה לְקָבְרָהּ שָׁם.

אַחֲרֵי כֵן הֵקִימָה גַל עַל הַקֶּבֶר וַתִּטַּע בּוֹ פְּרָחִים וַתֹּאמַר:

— הַגַּל הַזֶּה יִהְיֶה לִי לָעֵד, אֲשֶׁר יַזְכִּירֵנִי תָמִיד אֶת אַשְׁמָתִי וְאֵת אֲשֶׁר חָטָאתִי לַצִּפּוֹר הָאֻמְלָלָה, לְמַעַן אֶרְפָּא מִקַּלּוּת־דַּעְתִּי וּמִשִּׁכְחָתִי.

וְאֶסְתֵּר הִתְאַמְּצָה בֶּאֱמֶת וּבְלֵב תָּמִים לְהֵיטִיב דַּרְכָּהּ מֵאָז וָהָלְאָה. וְאִם אָמְנָם לִפְעָמִים עוֹד הֶחֱלִיפָה דָבָר אֶחָד בְּמִשְׁנֵהוּ בְּלֶכְתָּהּ אֶל הַחֲנוּת, אוֹ שָׁכְחָה סֵפֶר אוֹ עֵט בְּלֶכְתָּהּ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, אַךְ זֶה קָרָה אוֹתָהּ לְעִתִּים רְחוֹקוֹת מְאֹד וְלָאַחֲרוֹנָה נִרְפְּאָה כֻלָּהּ מִמַּחֲלַת הַשִּׁכְחָה.

תרגום שלמה ברמן.

חדשות.

מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. — בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְחֹדֶשׁ אֱלוּל, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּפְתַּח הַקּוֹנְגְּרֶס הַצִּיּוֹנִי בְּבָזֶל נִפְתְּחָה בַּמּוֹשָׁבָה זִכְרוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָאֲסֵפָה הַגְּדוֹלָה לִבְנֵי עַמֵּנוּ יוֹשְׁבֵי הֶעָרִים וְהַמּוֹשָׁבוֹת אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כִּמְעַט מִכָּל הֶעָרִים וְהַמּוֹשָׁבוֹת נִשְׁלְחוּ צִירִים לָאֲסֵפָה הַנִּכְבָּדָה הַזֹּאת לְהִוָּעֵץ בְּכָל הָעִנְיָנִים הַנּוֹגְעִים לַהֲטָבַת מַצַּב אַחֵינוּ בָּאָרֶץ, וּבָהֶם עַל דְּבַר סִדּוּר בָּתֵּי הַסֵּפֶר הָעִבְרִים בָּאָרֶץ. הָאֲסֵפָה אָרְכָה שְׁלֹשָׁה יָמִים. אַחֲרֵי סְגִירַת הָאֲסֵפָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי ב׳ אֱלוּל בְּשָׁעָה הַתְּשִׁיעִית בָּעֶרֶב הִצִּיגוּ תַלְמִידֵי בָּתֵּי הַסֵּפֶר שֶׁל לָמִיל בִּירוּשָׁלַיִם אֶת הֶחָזְיוֹן זְרֻבָּבֶל בִּשְׂפַת עֵבֶר.

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי ג׳ אֱלוּל נִפְתְּחָה בְּזִכְרוֹן יַעֲקֹב אֲסֵפַת מוֹרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהִוָּעֵץ בִּדְבַר הַחִנּוּךְ וְהַלִּמּוּד בְּבָתֵּי הַסֵּפֶר הָעִבְרִים שָׁם, וְגַם בִּדְבַר יְסוֹד גַּנֵּי יְלָדִים.

מְקַוִּים, כִּי הָאֲסֵפוֹת הַחֲשׁוּבוֹת הָאֵלֶּה תָּבֵאנָה תוֹעֶלֶת רַבָּה לְמַצַּב אַחֵינוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּלְחִנּוּךְ הָעִבְרִי בִּפְרָט.

— חֶבְרַת „כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים" פָּתְחָה שֵׁנִית בְּיָפוֹ אֶת בֵּית הַסֵּפֶר לַנְּעָרִים, שֶׁהָיָה סָגוּר זְמַן יָדוּעַ אַחַר הַפֶּסַח. עַל פִּי סֵדֶר הַלִּמּוּדִים שֶׁנִּשְׁלַח מִפָּרִיז מְמֻעָטִים בּוֹ מְאֹד הַלִּמּוּדִים הָעִבְרִים.

לְעֻמַּת הַיְדִיעָה הַמְּעַצִּיבָה הַזֹּאת בָּאָה יְדִיעָה מְשַׂמַּחַת, כִּי עָלָה עַל לֵב טוֹבֵי אַחֵינוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִפְתֹּחַ בְּיָפוֹ גִּמְנַזְיָה עִבְרִית.

— כְּבָר הוֹדַעְנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה עַל דְּבַר גַּן הַיְלָדִים שֶׁנּוֹסַד בְּיָפוֹ וַאֲשֶׁר בּוֹ מְלַמְּדִים אֶת הַיְלָדִים לְדַבֵּר בִּשְׂפָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה. עַתָּה מוֹדִיעִים כִּי נִפְתַּח שָׁם עוֹד גַּן יְלָדִים שֵׁנִי.

וְגַן הַיְלָדִים שֶׁנִּפְתַּח בִּירוּשָׁלַיִם מַצְלִיחַ בַּעֲבוֹדָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. מִסְפַּר הַיְלָדִים הַבָּאִים בּוֹ עוֹלֶה לְשִׁבְעִים, וּכְמִסְפָּר הַזֶּה לֹא נִתְקַבֵּל מֵאֶפֶס מָקוֹם וְכֶסֶף לִשְׂכֹּר הַמּוֹרוֹת וְהַמּוֹרִים.

מלחמת צפרים. — קרוב לעיר טוקושימה אשר ביפוניה, ראו בעת האחרונה מחזה נפלא במינו: בחרשה של עצי במבוק נאספו מאות צפרים אחדות והחלו להלחם אלה באלה; ומספר הנלחמות הלך הלוך וגדול מרגע לרגע והמלחמה גם היא הלכה והזקה. לדברי האנשים הרואים את המלחמה הזאת, הגיע לסוף מספר הצפרים הנלחמות לשלשים אלף נפש. אחרי מלחמה קשה, שארכה שתי שעות התפזרו הצפרים והתעופפו להן, ועל שדה המלחמה נשארו כמאתים הרוגים ופצועים.

ילד נפלא. — בעיר איאנזס אשר במדינת מסורי (אמריקה הצפונית) נמצא ילד בעל כשרונות נפלאים מאד. שם הילד רברט מקלי. עתה מלאו לו אך חמש שנים ולא למד עוד מאומה, ובכל זאת הוא עושה חשבונות גדולים על פה בדיוק ובלי כל עמל. כפל קשה כזה, למשל: 14,672,357×13 הוא עושה במהירות נפלאה ובלי שום טעות.

חוש הריח. — חכם אנגלי אחד, דקטור פרסון שמו, מודיע דברים מעניינים על דבר חוש הריח של בעלי החיים. הוא מצא, כי לאנשים המוכרים בשמים יש חוש הריח חזק מאד. הם יכולים להרגיש בעזרת חוש הריח שלהם גם אם יערבו חלק אחד חמץ בשני מליונים חלקים מים, אשר גם בעזרת החמיה (החכמה להפריד כל דבר לחלקיו) לא יוכלו למצא את התערובה הזאת.

גם לתולעים ורמשים יש חוש ריח חזק. וביותר מצטין בזה מין תולעים אחד, אשר אם נסגר את התולעת הנקבה בארגז קטן, ימצאו אותה התולעים הזכרים בקיץ, אפילו אם תהיה רחוקה מהם במרחק פרסה אנגלית.

ואולם חוש הריח היותר חזק יש לכלבים. חכם אחד מספר, כי כלבו חפש אותו תמיד וימצאהו רק בעזרת חוש הריח, כי הריח את הפסיעות אשר פסע בחול. ואף אז לא יכל למצא אותו: אם נעל על רגליו נעל איש אחר, או אם הדביק ניר על סולי[1] הנעלים, אבל אם אך נקרע הניר מעט — אז מצאהו תכף. גם אם הלך יחף או בגרבים לבד לא מצאהו עוד. מזאת נוכח החכם לדעת, כי הכלב מוצא אותו רק על ידי ריח הנעלים. בכלל יכול הכלב לחוש בריחו את האיש הרחוק ממנו של מאתים מטר.

[1]) כול — זאהלע *подешва.*

נפלאים הם גם הדברים הנותנים ריח. את ריח ה„פיזם", למשל, יחושו שנה תמימה בבית, שנמצא שם רק רגעים אחדים.

גם לאנשים הפראים למחצה יש חוש ריח חזק מאד. הם מרגישים בחשכת הלילה אם ימצא ביער איש מן הלבנים.

עץ נפלא. — על האי מדגסקר צומח עין נפלא מאד. על גזעו הענק עולים לא יותר מעשרים וארבעה עלים, אך העלים מה משנים! ארך כל עלה מגיע עד שנים וחצי מטר; ומראהו כפטריה גדולה. נוסף על גדל העלים ותבניתם יש להם לכל אחד כעין שק קטן התלוי מתחת להם, ובשק יש כליטר מים נקיים וזכים, והמים נקוים מאגלי הטל הנופלים מעל העלים אל השקים האלה.

תכי עד בבית המשפט. — בניורק גנבו תכי ברזילי מהמשחקת הידועה סילמה, והגנב אמר כי הוא קנה את התכי באחד השוקים. ויביאו את התכי לבית המשפט בתור עד, והתכי בראותו את גברתו צעק: סלמה, אנה נחבאת?", והשופט, בחפצו להוכח עוד יותר באמתית הדבר, שאל את התכי: „של מי אתה?" — של סלמה, ענה העד החכם. אז נוכחו כלם, כי התכי הוא לסלמה.

מציאה. — דיג אחד מצא בים האגיי בקבוק ובו פסת ניר, ועל הניר כתוב, כי האניה האנגלית „קרובן" נשברה, ואנשיה שוהים על דברה. על הפתקה כתוב: „חדש אקטובר בשנת 1702", ואם כן — צף הבקבוק יותר ממאתים שנה.

כדור מעופף. — סנטוס דימון, הידוע בכדור המעופף החדש אשר המציא, משוטט באויר בחוצות העיר פריז. לפני שבועות אחדים התערב עם ידידו, כי למרות הרוח החזק ילך בכדורו לאכל סעדת הצהרים בבית האכל אשר ביער הפולני שהוא סועד שם תמיד. והוא זכה בהתערבותו. הוא יצא בצהרים מביתו וישב לביתו בשלש שעות אחרי הצהרים. — וזה לא כבר בא בכדורו אל הכפר לפני פולו, ששם ערכו חג ילדים, והילדים בראותם את הכדור יורד אליהם נאספו כלם סביבו.

— מי מכם חפץ לטיל אתי? — שאל סנטוס דימון.

ומאות קולות נשמעו מסביב: „אני, אני!".

ויקח המעופף שלשה ילדים אתו ויתרומם בגבה של שלשים מטרים ויעופף כרבע המיל וישב אל הכפר, ויקח ילדים אחרים, וכן השתעשע עם הילדים שעות אחדות רצופות.

עורך קטן. — זה לא כבר נוסד בלקסנגטון עתון שבועי ועורכו, ברונפיל ברימן, הוא נער בן תשע שנים, וכל עוזריו הם ילדים שלא מלאו להם שתים עשרה שנה.

מִכְתָּבִים.

להברי משה ווין.

לדעתך אשר כתבת ב„עולם קטן" גליון כה־כו, כי טוב עשו העורכים לוא הגדילו והרחיבו אותו ותחת זה יוסיפו על מחירו אני מסכים. אבל למה שכתבת, כי טוב היה גם לוא הדפיסוהו בלי נקודות, לא אסכים. לך טוב לקרא ספר בלי נקודות כי כבר עברת על התנ"ך שתי פעמים גם דקדוק למדת. אבל יש נערים נערות אשר לא עברו כל התנ"ך עד תמו אפילו פעם אחת, ובדקדוק גם כן אינם בקיאים כל כך. גם אני לא גמרתי עוד כל התנ"ך והדקדוק, ועלי ללמד הרבה עד שאגמור אותו כנכון. ובכל מקום שנמצאים מלים חמורות בלי נקוד, בנטיתם עם הכנויים ושמושיהם קשים המה למקרא בלי נקודות. ולזה יותר טוב שיהיה העתון ערוך לפי רוח נערים ונערות.

בירמטשי. בן ציון אהרן ספיטשיניצקי.

לאחי ואחיותי קוראי ה„עולם קטן"!

בודאי שמעתם גם אתם את התלאות העצומות שקרו לאחינו ואחיותינו בקישינוב. ובודאי שמעתם גם אתם את הצעת מר אוסישקין על היתומים האמללים, ולכן לקחתי ספר מספרי ואגרילהו ואקבץ 2,02 ר' בעד אחינו ואחיותינו היתומים ואת הכסף מסרת למורי לשלחם אל המערכת הנכבדה. מקוה אני כי גם אתם תעשו כמוני ובזכות זה יוליכנו ד' אל ארצנו הקדושה שאליה עינינו נשואות.

בברכת ציון

פופלין פלך קובנה. יצחק מרקום.

נדבות

שנתקבלו ע"י מערכת ה„עולם קטן" בקרקוי:

בעד יתומי קישינוב:

במושבה נובו־זלטופוליה (פלך יקטרינוסלב) נאסף סך 1 81 ר' מתלמידי בית הספר: מרדכי לקיש 23 ק'; אברהם שויר 20 ק'; מרדכי בן משה זהט, מרדכי בן יצחק זהט, יהודה בן־ערן — כ"א 15 ק'; יעקב שלמה יורש, משה פינוביץ, מנדל פינוביץ, אברהם יואל רינגוירץ — כ"א 10 ק'; שמואל יעקב בן־עדן 7 ק'; נחמיה לב, משה יורש, אלתר ברוינל — כ"א 6 ק'; מרדכי יורש שמעון לב, הלל ברוינל, דוד יעקב בן־עדן — 5 ק'; ס"ה 1,81, ואחנ"פק 1,66 ר'. — בעיר וליז' (פלך ויטבסק) אספה אידה ויגדרובי ואחיה אברהם אבא סך 2 ר'. — בפרגה (פרור ורשה) נאספו מנדרים של „עליות התורה" סך 4,20 ר' מאת: אליהו מרדכי פינקלשטין, קלמן שורצקופף — כ"א 1 ר'; משה פינקלשטין, יצחק מאיר מיבסקי, ליב ליכטנשטין — כ"א 50 ק'; פנחס ברלינרבלו, ר' מטות — כ"א 30 ק'; מנחם זילברשטרן — 10 ק'. — בעיר וישנבה (פלך וילנה) אסף המורה מר יצחק לוין מאת תלמידיו סך 1 ר'. —

המו"ל: הוצאת „תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה„עולם הקטן":
КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШІЯ", ВАРШАВА.
Verlag „TUSCHIJAH", Warschau.

הודעת המערכת.

הסוכן שלנו בפלכי פאדאל, וואלין ובעסעראביא, מר אנטשיל שטראמבערג, מקבל חותמים על ה„ביבליותיקה העברית", „עולם קטן" ו„יודישע פאלקסצייטונג".

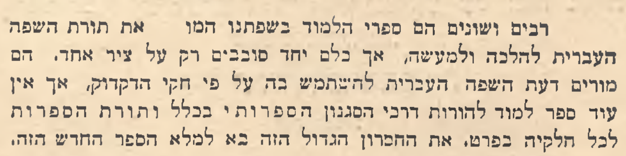
הוצאת „תושיה“.

תורת הספרות

ספר מורה תורת הסגנון העברי בכלל וכל חלקי הספרות השונים בפרט עם דוגמאות רבות בפרוזה ובשיר, נבחרות מכל חלקי ספרותנו, מתקופת כתבי הקדש עד ימינו אלה.

מאת ש. ל. גרדון.

מהדורא שניה.

רבים ושונים הם ספרי הלמוד בשפתנו המו את תורת השפה העברית להלכה ולמעשה, אך כלם יחד סובבים רק על ציר אחד. הם מורים דעת השפה העברית להשתמש בה על פי חקי הדקדוק, אך אין עוד ספר למוד להורות דרכי הסגנון הספרותי בכלל ותורת הספרות לכל חלקיה בפרט. את החסרון הגדול הזה בא למלא הספר החדש הזה.

הספר הזה מכיל תורה שלמה של הספרות במובנה היותר רחב: הוא מורה תורת הסגנון הספרותי, הפרוזי והשירי, לכל חקותיו, ואת תורת הספרות בעצמה לכל חלקיה השונים. ואולם לא חוקים ודינים יבשים מביא הספר הזה להוגים בו, כי מלא הוא דוגמאות קטנות וגדולות (הכל לפי הענין) ממבחר ספרותנו העתיקה והחדשה, עד אשר מלבד ערכו הלמודי הגדול יש לו גם ערך גדול בתור חריסטומטיה המכילה בתוכה את מבחר עניני ספרותנו בכל מקצעותיה השונים.

הספר הזה מכיל בקרבו שלשה חלקים ומבוא: א) תורת הסגנון; ב) תורת הפרוזה; ג) תורת השירה.

וזהו תכן עניניו בקצור:

המבוא היא בן שנים עשר פרק: 1) הטבע והאמנות; 2) האמנות נחלקת לשתים; 3) האמנות היפה וסעיפיה; 4) תורת הספרות; 5) המלים; 6) חבור מלים, משפט; 7) המשפט; 8) חלקי המשפט; 9) המשפטים; 10) משפט ראשי, צדדי ומרכב; 11) המאמר (Periode); 12) המאמרים.

חלק ראשון: תורת הסגנון: 1) הסגנון בכלל; 2) הסגנון הפרוזי; 3) הסגנון השירי: א) הצלצול, ב) מבנה המשפטים, ג) החמר.— בפרקים האלה מובאים דוגמאות רבות מספרותנו השירית העתיקה והחדשה.— 4) ההבדל שבין הסגנון הפרוזי לסגנון השירי. אחר כן באה שורה ארכה של דוגמאות נבחרות לסגנון הפרוזי, ואלה הן: א) סגנון המשנה: הבאת בכורים, שמחת בית השואבה; ב) סגנון המדרש: מפתיחתא דאיכה רבתי; ג) סגנון תשובות הגאונים: מרב עמרם גאון ומרב האי גאון; ד) סגנון הרמב״ם: מספר המדע; ה) רבי יהודה אלחריזי; ו) רבי עמנואל הרומי; ז) רבי ידעיה הפניני; ח) שלמה פפנהיים; ט) יצחק ארטר; י) מרדכי אהרן גינזבורג; יא) אברהם מפו; יב) קלמן שולמן; יג) פרץ סמולנסקין; יד) משה ליב לילינבלום; טו) א. בן־יהודה; טז) מ. פינס; יז) זאב יעב״ץ; יח) דוד ילין; יט) יהודה גרזובסקי; כ) מנדלי מוכר ספרים; כא) „אחד העם“; כב) בן־אביגדור; כג) י. ל. פרץ; כד) דוד פרישמן; כה) ראובן בריינין.

חלק שני: תורת הפרוזה: 1) הפרוזה; 2) חלקי הפרוזה; 3) הפרשה (Beschreibung); 4) חלקי הפרשה עם דוגמאות: האריה, המים (גרזובסקי), אשד המים באמטרה (פריישמן). 5) כתבי כסע; דוגמא: בקרים, מאת בנימין מנדלשטם; הגאון מוילנה (כרקטריסתיקה), מאת ר. בריינין; 6) הספור; 7) חלקי הספור; דוגמאות: ערב פסח במושבה— זאב יעבץ, חרבן ירושלים—א. ז. רבינוביץ; 8) המאמר *(Разсужденіе)*, דוגמא ממאמרי אחד העם; 9) הבקרת; דוגמא: סמולנסקין בתור מספר— ר. בריינין; 10) המכתב, סגנון המכתב עם דוגמאות ממכתבי דוליצקי, המשורר מנה והמשורר י. ל. גרדון.

חלק שלישי: תורת השירה: 1) משקלי השירים בכתבי הקדש עם דוגמאות; 2) משקלי השירה למשוררי ימי הבינים. אחר הפרק הזה באו דוגמאות ממבחר משוררי התקופה ההיא: א) רבי דונש בן לברט; ב) רב האי גאון; ג) רב שמואל הנגיד; ד) שלמה בן גבירול; ה) רבי משה בן עזרא; ו) רבי יהודה הלוי; ז) רבי אברהם בן עזרא: ח) רבי יהודה אלחריזי; ט) עמנואל הרומי. 3) המשקלים החדשים (עם דוגמאות רבות). 4) השירה; 5) השירה המעוררת וחלקיה; 6) שירי הגיון; 7) חלקי שירת ההגיון: א) שירי הקדש עם דוגמאות מטובי הפיוטים והפזמונים של משוררי ספרד ואשכנז; ב) שירי חול עם דוגמאות מטובי שירי משוררינו החדשים: ביליק, טשרניחובסקי ועוד. 8) שירת העלילה א) התכן; ב) התכנית; ג) הסגנון; 9) חלקי שירת העלילה: א) האפוס (עם דוגמאות); ב) שיר רומני, רומן; ג) אידיליה עם דוגמאית של רמ״ח לוצטו ועוד; ד) האגדה, עם דוגמאות של ק. שפירה, ז. יעב״ץ; ה) בלדה, עם דוגמא של טשרניחובסקי; 10) המחזה או הדרמה: א) התכן; ב) התכנית; ג) הסגנון; 11) חלקי הדרמה: א) מחזה תוגה; ב) מחזה שעשועים; ג) המחזה; 12) השירה התוריית: א) השירה המתארת, עם דוגמאות מאד״ם הכהן ומיכל בנו; ב) השירה הממשלת, עם דוגמאות מאת יוסף הלוי, מנה, י. ל. גרדון ועוד; ג) השירה השופטת והמוכיחה: I) האפיגרם עם דוגמאות של בר קפרא, ריה״ל, אבן עזרא ועוד; II) משלי חכמה עם דוגמאות מאת יהושע שטינברג, צבי שרשבסקי וי״ת טביוב; III) הסטירה, דוגמאות בפרוזה מאת יצחק ארטר, ובשיר מאת יל״ג ומ״ד ברנדשטטר; IV) המכתם; V) החידה (עם דוגמאות); 13) השירה המניעה עם דוגמאות מיל״ג ועוד.

מן התכן העשיר הזה אפשר לשפוט בנקל על ערכו וטובו של הספר הזה היהידי במינו בספרותנו, ועל התועלת הגדולה שהוא יכול להביא לצעירי עמנו החפצים לרעת את שפתנו ידיעה רבה ומקפת ולדעת את ספרותנו ולהבינה הבנה שלמה ועמוקה.

הספר הזה, מלבד החמר הספרותי העשיר שהוא מכיל בקרבו, יוכל להיות גם למורה דרך לצעירינו לרעת מה לבחר לקריאתם, כהזכירו בפעם בפעם את החבורים החשיבים בספרותנו היפה.

הספר „תורת הספרות“ יוכל אפוא להחשב בצדק לקורס עליון שלם ומלא להשתלמות ידיעת שפתנו וספרותנו.

הספר הזה נתקבל בתור ספר למוד לתורת הספרות העברית במחלקה העליונה של ביה״ס למורים עברים של כי״ח בפריז.

מחירו 1 רובל, מכורך בבד 1,15 רו״כ, מכורך הדר 1,25 רו״כ, פארטא 14 קאפ׳.

Книгоиздательство „ТУШІЯ“, Варшава. — Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah“. Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau.